

Basın Özgürlüğü ve Dış Tepkiler

Dış basında ve dış arenada bu son tutuklanmalar endişe yarattı. AB'nin genişlemeden sorumlu komiseri Stefan Füle bir açıklama yaparak Avrupa Parlamentosu raporunda yer alan ve Türkiye'de basın özgürlüğündeki kötüleşmelerden ve kimi sansür uygulamalarından duyulan kaygıları belirtti.

Dr. Alev COŞKUN

Mart başında gazetecilerin, Ergenekon'un yeni bir dalgası çerçevesinde tutuklanması basın özgürlüğünü yine gündemin başına taşıdı. Basın emekçileri İstanbul'da, Ankara'da yürüyüşler yapıyorlar.

Çünkü basın özgürlüğü, demokrasinin temelidir.

Basın özgürlüğünün kaynağında kişinin temel hak ve özgürlükleri vardır. Düşünce özgürlüğü, düşüncenin yazılması ve yayımlanması demokrasinin vazgeçilmez koşullarıdır. Temel hak ve özgürlüklerin anasıdır.

Demokrasi sadece seçim sandığına indirgenemez. Demokrasi aslında temel hak ve özgürlüklerinin tam ve kesintisiz olarak sağlandığı bir kurallar rejimidir.

Demokratik hukuk devletinde, basın halkın gözü ve kulağı olarak siyasal iktidarı eleştirmek ve denetlemek hakkına sahiptir.

Almanya Federal Anayasa Mahkemesi bu duruma bir kararında şöyle belirtiyor:

“Devlet gücü tarafından yönlendirilmeyen, sansüre tabi olmayan basın, özgürlükçü demokratik devletin temel ögesidir. Demokrasi için zorunludur.”

İşte bu nedenlerle, çağımızın demokratik anayasalarında ve çağdaş basın yasalarında, basının kamusal bir faaliyet yürüttüğü açıkça belirtilmiştir.

Basının kamusal görevlerini yerine getirebilmesi için, siyasal iktidarın ve ona bağlı tüm **“açık ve derin”** devlet kurumlarının **“her türlü baskısından”** arındırılmış bir ortam gereklidir. Kuşkusuz **“her türlü baskı”** kavramının kapsamına, gazetecinin adı bir suçlu gibi sabaha karşı apar topar aranması, tutuklanması, hücrelere konulması, telefonlarının dinlenmesi, gizli olması gereken ilk soruşturma tutanaklarının bir baskı aracı olarak yandaş basına sızdırılması gibi türlü çeşitli teknikler ve yöntemler girmektedir.

Basının haber verme, yorum yapma görevi halkın olup bitenden haberdar olması temel hakkına dayanır. Temel hak, demokrasilerde halkın haber alma hakkıdır, işte bu hakkın yerine getirilmesi basın özgürlüğünü doğurur.

Polis devleti

Çoğunlukçu, katılımcı ve hukukun üstünlüğüne dayalı demokrasinin karşıtı polis devletidir. Böylesi otoriter rejimlerin, ortak yanı, vatandaşın kuşku duyulması, gizli ve açık olarak vatandaşın sürekli izlenmesidir.

Demokrasinin temel direklerinden olan kuvvetler ayrılığı ilkesini, **“Kanunların Ruhü”** adlı eserinde bilimsel olarak ortaya koyan Montesquieu şöyle diyor:

“Siyasal özgürlük, her yurttaşın kendisini güvende duymasından doğan iç rahathıdır... Korkuların en büyüğü, bir yurttaşın hükümetten çekincesidir.

Bu korkuyu gidermek ancak devlet içinde yasama gücüyle, yürütme gücünü birbirinden ayırmakla olur... Bu ayırım yapılmadığı zaman, eşitsizliğin ve zorbalığın ortaya çıkması kaçınılmazdır.

Hele yasama ve yürütme gücünü elinde tutan siyasi güce, bir de yargılama yetkisi verilirse, yurttaşların özgürlüğünü ortadan kaldıracak denetim mekanizmaları ortadan kalkar. O zaman bir zorba rejim doğar.”

Kırılma noktası

Bu kuramsal çerçevede, Odatv yönetimi ve çalışanları ile basın emekçileri **Nedim Şener** ve **Ahmet Şık**'ın tutuklanmaları bir kırılma noktası yarattı.

Son üç yıldır süren Ergenekon davası dalgalarının (sayısı unutuldu, galiba 18. dalga) sürmesi, iddianamelerin şiştikçe şişmesi, TSK mensupları, siyasal iktidar aleyhine kitap yazarlar, TV sahibi olanlar, gazeteciler üzerinde yaygınlaşan tutuklamaların bir ceza niteliğine dönüşmesi konuyu uluslararası arenanın gündemine taşıdı; kırılma noktası oluştu, çünkü çelişkiler ortaya çıktı.

Çünkü **Hrant Dink** olayını sorgulayan kitabın yazarı Nedim Şener ve Ergenekon davasını ilke olarak destekleyen ve Ergenekon'da Kim Kimdir kitabının yazarı Ahmet Şık'ın tutuklanmaları bardağı taşıran damla oldu.

Ergenekon'a bugüne kadar destek verenler bile **“ne oluyoruz”** demeye başladılar. Henüz yayımlanmamış bir kitabın suç delili olarak kabul edilmesi zaten evrensel hukuk kurallarıyla çatışıyordu.

Temel ilke, **“kanunsuz suç ve ceza olmaz”** ilkesinin zedelendiği açık seçik belirtiliyor.

Dış basında ve dış arenada bu son tutuklanmalar endişe yarattı. AB'nin genişlemeden sorumlu komiseri **Stefan Füle** bir açıklama yaparak Avrupa Parlamentosu raporunda yer alan basın özgürlüğündeki kötüleşmelerden ve kimi sansür uygulamalarından duyulan kaygıları belirtti. Raporda, **“polis ve yargı tacizine hedef olan Nedim Şener, Ahmet Şık ve diğer gazetecilerin**

durumlarının yakından izlenmesinin karar altına” alındığına da işaret etti.

Türkiye'deki bu gelişmeler üzerine, ABD Dışişleri Bakanlığı, Fransa Dışişleri Bakanlığı, İnsan Haklarını İzleme Örgütü (Human Rights Watch), Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü, Uluslararası Basın Enstitüsü birbiri ardına açıklamalar yaptılar.

Ayrıca Financial Times, Washington Post, Wall Street Journal, New York Times ve ünlü Time dergisi bu konuda makaleler yayımladılar.

Örneğin, Financial Times **“Türkiye Medyayı Sindirme Çabasına Son Vermeli”** (9 Mart 2011), Time dergisinde yayımlanan makale **“Türkiye Gazetecileri Neden Tutukluyor”** başlığını taşıyordu.

Washington Post'un yazısı **“Türkiye'nin Demokrasi ve Otoriterlik Konusunda Oluşturduğu Kötü Örnek”** başlığını taşıyor ve aynen:

“Ergenekon soruşturmasını yöneten savcıların ölçüyü kaçırdıkları konusunda çok sayıda işaret ve kanıt mevcuttur. Sıralanan delillerin çoğu derme çatma, hatta sahte gözüküyor” diyordu.

Bu gelişmeler Avrupa ve ABD'de Ergenekon'a karşı **“çekinceli”** bir bakış açısının geliştiğini açıkça göstermektedir.

İçeride bugüne kadar Ergenekon'u destekleyen liberal yazarlar arasında da rahatsızlık söz konusudur. Bu kadar da olmaz diyenler giderek artıyor.

Ancak, **“Ergenekon aslında iyi bir şeydir”** ama ah bu **“hukuk ihlalleri olmasa”** diyerek dizlerini döven **“derin ikinci cumhuriyetçiler”**, yeteneklerini sergiliyorlar.

Hukuk ihlalleri yapılsa bile **“Ergenekon ülkemiz için çok iyidir”** biçiminde talihsiz açıklamalar ve yorumlar o kişiler için **“hukuksuzluğa”** prim verme olarak tarihe geçecektir.

İster gazeteci, ister solcu, ister hukukçu kim olursa olsun, ben özgürlüklerin ve hakların bir kısmına saygı duyuyorum, bir kısmını da tanımıyorum diyemez. Derlense onursuz bir davranış içine girerler.

Evrensel hukuk neseldir. Böylesine kafa karışıklığına izin vermez. Ya soruşturma sürecinde adil yargılama ilkesine aykırılık vardır ya da yoktur. Varsa, bunun karşısına ciddi olarak yalpalamadan, kıvırmadan çıkmak gerekir.

Hak ihlalleri vardır, usulsüzlük ve hatalar vardır, ama **“bu Ergenekon'da çok önemlidir, bu bir fırsattır”** demek objektif hukukçulukla ve sol değerlere inanmakla bağdaşmaz.

Yarım demokrasi olamaz.

Yarım hukuk devleti de olamaz.

Sansürlü yarım basın özgürlüğü hiç olamaz.

Demokrasi özgürlükler, temel insan hakları ve hukukun üstünlüğü ilkesinin birleşmesinden doğan bir dengeler ve kurumlar sistemidir. Böylesi sistemler kafa karışıklığına prim vermez...